

31 015 Kindermishandeling
28 638 Mensenhandel
Nr. 245 Brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 april 2022

Aanleiding

Op 17 december jl. heeft het Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (hierna: CKM) in samenwerking met het Expertisecentrum Mensenhandel & (jeugd)Prostitutie van Lumens het rapport 'Discretie te allen tijde' (hierna: het rapport) gepubliceerd. Dit rapport vindt u in bijlage 1¹. Op 20 januari jl. heeft de Vaste Kamercommissie voor Justitie en Veiligheid een verzoek gedaan om op dit rapport te reageren. Met deze brief wil ik dit verzoek in.

Reactie

In het rapport worden op basis van een literatuurstudie en een online vragenlijst inzichten gedeeld in de achtergrond van jongens die seks hebben tegen betaling, en specifiek in jongens die slachtoffer zijn van uitbuiting en misbruik.² Op basis hiervan zijn enkele aanbevelingen voor de aanpak van mensenhandel gedaan.³ Ik bedank het CKM en Lumens voor het delen van de hieruit voortvloeiende inzichten. Ik zal nu, mede namens de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, ingaan op de verschillende aanbevelingen.

Slachtoffers in beeld

Uit het onderzoek blijkt dat er mogelijk een grote groep kwetsbare jongens, al dan niet gedwongen of als minderjarige, sekswerk verricht in Nederland. Slechts een deel komt in beeld. Ik onderschrijf de oproep om deze kwetsbare groep slachtoffers beter in beeld te krijgen. Het is zorgelijk dat zij buiten beeld blijven.

De onderzoekers dragen aan dat het contact tussen de jongens en klanten veelal plaatsvindt via kanalen waar weinig toezicht is. Zo wordt in het onderzoek aangekaart dat er een grote diversiteit is van locaties waar jongensslachtoffers seksafspraken tegen betaling verrichten. Veel van deze locaties betreffen niet-openbare plekken, zoals bij de klant thuis of in een hotel. Ten eerste wordt daarom aanbevolen om een campagne te ontwikkelen die specifiek plaatsvindt op de kanalen en locaties waar (potentiële) jongensslachtoffers zich bewegen.

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

² In het rapport wordt onderscheid gemaakt tussen drie categorieën respondenten, te weten: 1) Jongens bij wie sprake is van een (vermoedelijke) mensenhandelsituatie; 2) Jongens die op minderjarige leeftijd op eigen initiatief zijn begonnen met seks tegen betaling en bij wie geen sprake is van een mensenhandelsituatie, maar daarmee wel van een zedendelict; 3) Jongens die op meerderjarige leeftijd op eigen initiatief zijn begonnen met seks tegen betaling en bij wie geen sprake is van een mensenhandelsituatie.

³ De gemiddelde leeftijd van de respondenten in een vermoedelijke mensenhandelsituatie (categorie 1, n=15) blijkt niet uit het rapport. Wat de cijfers wel laten zien is dat de gemiddelde leeftijd waarop de respondenten uit deze categorie voor het eerst seks tegen betaling hadden 15,3 jaar is.

Een huidig initiatief om meer toezicht te krijgen op deze problematiek is het 'No Place for Sex Trafficking'-platform.⁴ Dit platform streeft ernaar om seksuele uitbuiting in hotels te voorkomen en aan te pakken. Middels een online training leren hotelmedewerkers over seksuele uitbuiting en hoe deze te herkennen. Op deze manier kunnen hotels een aanzienlijke rol spelen om deze vorm van mensenhandel te voorkomen. De eerste evaluatie van het platform heeft recent plaatsgevonden. Hieruit is gebleken dat inmiddels bijna 200 hotels door middel van het programma zijn gecertificeerd.

Zoals ik heb toegezegd tijdens het Commissiedebat mensenhandel en prostitutie van 24 februari jl. (Kamerstukken 28 638 en 34 193, nr. 207) zal ik uw Kamer voor de zomer informeren over een Plan van aanpak Kwetsbare jongeren, dat momenteel opgesteld wordt. Dit plan richt zich op het bestrijden en voorkomen van seksuele uitbuiting en de bescherming van jonge Nederlandse slachtoffers en daders tot en met 23 jaar. Aldus ook jongens die slachtoffer zijn van uitbuiting en misbruik. Bezien zal worden of een campagne onderdeel van dit plan zal kunnen uitmaken.

(Proactieve) signalering

Ten tweede bevelen het CKM en Lumens aan te investeren in het verkennen van online en offline mogelijkheden tot proactieve signalering en bescherming van (mogelijke) jongensslachtoffers binnen de prostitutie. Een belangrijk knelpunt in de signalering van jongensslachtoffers is dat een groot deel van de slachtoffers zichzelf niet als zodanig identificeert. Dit kan ertoe leiden dat jongensslachtoffers bijvoorbeeld geen hulp zoeken en/of aangifte doen uit zichzelf.

Ik deel de zorgen van de onderzoekers over het verborgen karakter van deze problematiek. Mijn departement zet, in samenwerking met het ministerie van VWS, daarom in op meerdere initiatieven om de signalering van deze slachtoffers te verbeteren. Ik zal opeenvolgend ingaan op onze inzet door middel van 1). proactieve benadering van slachtoffers, 2). zelfregulering in de branche, 3). een voorlichtingsfilm, 4). een Plan van aanpak Kwetsbare jongeren en 5). specifieke opvangvoorzieningen.

Op dit moment wordt reeds ingezet op de proactieve online benadering van slachtoffers door middel van een 'online outreach traject'.⁵ In dit project worden potentiële slachtoffers proactief benaderd, met als doel hen hulpverlening en bescherming aan te kunnen bieden. Een eerste pilot heeft begin dit jaar plaatsgevonden, waarbij de eerste potentiële slachtoffers zijn benaderd.⁶ Aan de hand van de bevindingen uit deze eerste testgroep, worden de technische tools en het werkproces momenteel geoptimaliseerd. Bij een goed verloop hiervan zal de pilot worden hervat en worden uitgebreid met andere doelgroepen. Uw Kamer zal voor de zomer op de hoogte worden gesteld van de voortgang van dit project.

⁴ No Place for Sex Trafficking is in reactie op een vraag vanuit het Openbaar Ministerie, ontwikkeld door What The Studio in samenwerking met Defence for Children en het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Het platform biedt een onlinetraining en certificeringsprogramma aan voor hotels.

⁵ Over het Online Outreach Project is Uw Kamer eerder geïnformeerd in de beleidsreactie op de Slachtoffermonitor 2019-2020 (Kamerstuk 31 015, nr. 221) en tijdens het Commissiedebat van 24 februari jl. Het ministerie van Justitie en Veiligheid financiert een deel van dit traject, waarbij het CKM een proef uitvoert om online in contact te komen met mogelijke slachtoffers van seksuele uitbuiting.

⁶ Met als doelgroep: slachtoffers van seksuele uitbuiting.

Het onderzoek stelt dat ook beheerders van datingapps en seksadvertentiewebsites een voorname rol kunnen spelen bij het signaleren van (potentiële) jongensslachtoffers. In 2018 is door seksadvertentiewebsites een onderlinge gedragscode opgesteld, met als doel om een richtlijn op te stellen ter voorkoming van seksuele uitbuiting van minderjarigen op online platformen. Eén van de Harvard Mensenhandel Field Lab (hierna: MFL) teams ontfermt zich momenteel over de problematiek van online seksuele uitbuiting van minderjarigen op online platforms voor vraag en aanbod van betaalde seks.⁷ Het MFL is een probleem-georiënteerd innovatieprogramma in de strijd tegen mensenhandel. In een Field Lab krijgen professionals uit verschillende organisaties de ruimte om in een actiegerichte, leer- en experimenteromgeving een nieuwe, meer effectieve aanpak te ontwikkelen en uit te voeren. In het kader van deze problematiek heeft dit MFL team, na lang vooronderzoek, recent een gesprek gevoerd met online advertentieplatforms om de gedragscode te evalueren die zij in 2018 hebben opgesteld. Dit heeft doen leiden tot een vervolgesprek. Mijn departement is aangesloten op deze gesprekken.

Om de offline signalering en bewustwording bij professionals van en over seksuele uitbuiting bij jongens en mannen te verbeteren is door het ministerie van JenV, in nauwe samenwerking met het ministerie van VWS, een voorlichtingsfilm gemaakt voor professionals.⁸ De film moet bijdragen aan het sneller herkennen van deze specifieke doelgroep als (mogelijk) slachtoffer en is daarom verspreid onder zorgprofessionals en opsporingsdiensten. Deze film is ook Engelstalig beschikbaar. Ik zal afstemmen met de betrokken organisaties hoe deze film actief verder verspreid kan worden.

Naast de rol van professionals bij signalering, heeft ook de sociale omgeving van (mogelijke) slachtoffers een belangrijke rol in de signalering. Hierbij kan gedacht worden aan scholen, verenigingen en ouders. De rol van de omgeving wordt daarom onderdeel van het Plan van de aanpak Kwetsbare jongeren dat momenteel opgesteld wordt.

Aanvullend heeft het ministerie van VWS, om meer zicht te krijgen op jonge jongens en mannen die te maken krijgen met seksuele uitbuiting, vijf zorg- en hulporganisaties financieel ondersteund bij het ontwikkelen van een aanbod van zorg voor specifiek mannelijke slachtoffers van seksuele uitbuiting.⁹ Dit ten behoeve van preventie en het (door)ontwikkelen van een passend (specialistisch) zorg- en ondersteuningsaanbod. Daartoe worden casestudies uitgevoerd om meer te weten te komen over de achtergrond, levenslijn, interventies van slachtoffers en resultaten van behandeling. De opgedane kennis wordt gebruikt voor doorontwikkeling van methodieken en zorgprogramma's en heeft betrekking op

⁷ Het MFL is een samenwerkingsverband bestaande uit o.m. OM, politie en NGO's.

⁸ De film is gemaakt met experts van het Expertisecentrum Mensenhandel en (jeugd)Prostitutie Lumens, de Jade Zorggroep, Pretty Woman, Shop Den Haag, de politie en het OM.

⁹ Dit zijn Koraal, Fier, Sterk Huis, Lumens en Pretty Women

signalering, profielen van (potentiële) jongensslachtoffers, maar ook uitgangspunten en handvatten voor zorgprofessionals en wetenschappelijke kennis op dit terrein. De afronding vindt plaats in het najaar van 2022.

Dak- en thuisloze LHBTI-jongeren

Ten derde raden het CKM en Lumens de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan om nader onderzoek te laten doen om zicht te krijgen op de relatie tussen LHBTI-jongeren, dak- en thuisloosheid en slachtofferschap van seksuele uitbuiting en/of betaalde seks als het gaat om minderjarigen.¹⁰

In het Actieprogramma dak- en thuisloze jongeren (2019-2021) zijn acties ondernomen om beter inzicht te krijgen in de extra kwetsbare groep LHBTIQ+-jongeren. Movisie heeft in opdracht van het ministerie van VWS een verkenning gedaan naar de situatie van dak- en thuisloze LHBTIQ+-jongeren in Nederland.¹¹ Daarnaast is geïnvesteerd in het vergoten van het handelingsperspectief van professionals, zodat deze jongeren beter geholpen worden. In dit kader zijn verschillende trainingen en e-learnings over LHBTIQ+-sensitief handelen ontwikkeld voor professionals werkzaam in de jeugdhulp, het onderwijs en de maatschappelijke opvang.¹² In de trainingen is aandacht voor het vergroten van inzicht in de behoeften van LHBTI-jongeren en het risico op dakloosheid. De trainingen worden ook in 2022 gegeven. Signalering van mogelijke seksuele uitbuiting maakt hier onderdeel van uit. Op deze wijze wordt al invulling gegeven aan het door het CKM en Lumens geconstateerde feit dat LHBTI-jongeren die dakloos zijn een verhoogd risico lopen op seksuele uitbuiting en/of betaalde seks.

Het onderzoek van het CKM en Lumens legt de focus op een specifieke groep voor mensenhandel kwetsbare jongeren. Hun bescherming vergt onze blijvende aandacht. Samen met onze partners blijf ik werken aan een toekomst waarin iedere jongere beschermd is tegen mensenhandel.

De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,
E. van der Burg

¹⁰ De onderzoekers van het rapport benoemen internationaal onderzoek waaruit blijkt dat deze jongeren vanwege hun seksuele geaardheid vaker dak- of thuisloos worden. Volgens de onderzoekers kan dit in de praktijk ertoe leiden dat zij in hogere mate aan 'survivalseks' doen om te kunnen overleven op straat. Dit maakt dat zij een groter risico lopen om slachtoffer te worden van seksuele uitbuiting en/of andere zedendelicten. Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel en Expertisecentrum Mensenhandel & (jeugd)Prostitutie van Lumens Discrete te allen tijde (2021, p. 37.). Capelle aan den IJssel: CKM.

¹¹ <https://www.movisie.nl/publicatie/verkenning-situatie-dak-thuisloze-lhbtj-jongeren-nederland>

¹² <https://www.movisie.nl/online-trainingen-lhbtj-emancipatie>